

zal de toekomst niet brengen. Als wij iets noodig hebben, nu en altijd, is het menselijkheid, begrijpende, erbarmende menselijkheid, die door de comédie der moderniteit, die door alle „houdingen” heen kijkt en ons de naakte menschenzielen toont, in hun sidderende hunkering. Dichter, altijd dichter op de in 't duister bonzende harten — waaraan geschriften als dit van Johan van Vorden, al redeneerende en nog eens redeneerende, op grooten afstand voorbijgaan.

„Een schitterende roman”, schreef de N. R. Ct. Jawel, vuurwerk!

H. R.

ALBERT HELMAN, Zuid—Zuid—West, De Gemeenschap, 1926.

De opstandige kreet, die hier en daar uit dit boek opklinkt, is de kreet van een mensch die zijn land, het land waar zijn jeugd tot bloei kwam, het land zijner voorvaderen, ziet neigen naar den ondergang. Hij ziet den dreigenden ondergang van een Nederlandsche kolonie in Zuid-Amerika — hij weet dat die kolonie in Holland wordt beschouwd als een zeer nadeelige post op de begroting; Suriname is niet meer het voormalig suikerland! Hij heeft deernis met zijn land, waarvan hij zegt dat het verschrompelt als een dorre woestijn. Hij klaagt aan. Maar zijn boekje is méér en minder dan een aanklacht. Als aanklacht kan men het niet zoo bijster overtuigend vinden, het is niet erg goed gedocumenteerd, men vindt weinig gegevens en feiten — daarentegen is het overvloeïend van geestdriftige liefde voor zijn stam, voor zijn arm, mooi land. Hij leidt er ons binnen met een beschroomd gebaar, hij vertelt zacht, stil, maar verre van kleurloos, zijn verhaal lijkt soms op den droomerigen zang der negers — het is zacht van weemoed en eenzaamheid, het is trotsch en deemoedig.

Vele volkeren der wereld leven in de stad dezer kolonie te samen. Er zijn velen die daar niet hooren, hun ballingschap maakt hen stil en eenzaam. Chineezzen sparen voor hun begrafenis in het moederland, de negers verlangen naar de zwarte, heidensche kust; zij die uit de savanna's komen voelen zich ontworteld — zij leven niet wézenlijk in de gevangenschap der stad. Maar de schrijver begrijpt de schoonheid en de grootheid van dit zwijgend heimwee der rassen. En hij kent ook de onschatbare waarde der eenzaamheid. Ook in de binnenlanden waar de oude stammen uitsterven, zijn de menschen eenzaam. Zwijgend en gelaten leeft daar de schaarsche bevolking in de onmetelijke vlakten verloren — in een kamp, rond het kampvuur, bij de kreek, onder de palmenboomen. De zeden van die oude stammen zijn streng — zij eischen moed en rustige beheersching.

De jongelingen die mannen worden, stelt men daar eerst op de proef, de opgelegde pijnigingen die zij ondergaan, harden hen voor het komend leven.